

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ТИЧНА БОГДАНА МИКОЛАЇВНА

УДК [342.9:355/359] (477) (0433)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ЗБРОЙНИХ СИЛ
УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Тернопіль – 2021

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

Науковий керівник: кандидат юридичних наук
Кушнір Ірина Павлівна,
Національна академія Державної прикордонної
служби України імені Богдана Хмельницького,
докторант відділення докторантури і ад'юнктури
науково-організаційного відділу

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, доцент
Ямненко Тетяна Михайлівна,
Національний авіаційний університет,
професор кафедри цивільного права і процесу

кандидат юридичних наук, доцент
Шевчук Оксана Романівна,
Західноукраїнський національний університет,
доцент кафедри конституційного, адміністративного
та фінансового права

Захист відбудеться «07» травня 2021 р. о 13-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.04 у Західноукраїнському національному університеті за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11, зал засідань ректорату.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Західноукраїнського національного університету за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Бережанська, 4.

Автореферат розісланий «06» квітня 2021 року.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

С. В. Банах

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Функціонування сектору безпеки і оборони України залежить від великої кількості складових та напрямків практичної реалізації. Їх чітке правове й організаційне забезпечення обумовлюють стан безпеки й оборони України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності. Серед таких напрямків сьогодні особливої важливості набуває інформаційна діяльність Збройних Сил України (далі – ЗС України). Її визначальними факторами є: розширення вимог інформаційного суспільства щодо забезпечення інформаційної відкритості та демократичного цивільного контролю; розвиток інформаційного законодавства та необхідність його дотримання у ЗС України; триваюча гібридна війна на сході країни, ключовим елементом якої є інформація як зброя проти української державності і її громадян; реалізація системи стратегічних комунікацій у контексті євроатлантичної інтеграції. Сукупність таких чинників зумовлює зміни не тільки в нормативно-правовому забезпеченні окремих видів інформаційної діяльності, але й у структурі та повноваженнях ЗС України як ключових елементах адміністративно-правового статусу.

Динамічно зростаюча кількість відносин, пов'язаних зі створенням, збиранням, одержанням, зберіганням, використанням, поширенням, охороною та захистом інформації, власником і розпорядником якої є ЗС України, передбачає потенційне збільшення спеціальних суб'єктів, що її забезпечують. Таке становище не повинно призводити до хаотичного й безсистемного формування нових суб'єктів, наслідком якого є відсутність головних виконавців і відповідального за певний напрямок інформаційної діяльності. Подібний стан характерний для нового сформованого напрямку у ЗС України – стратегічних комунікацій. Тому, сучасний стан інформаційної діяльності ЗС України потребує системного комплексного підходу до аналізу адміністративно-правового статусу та вироблення оптимальних шляхів розвитку з урахуванням забезпечення безпеки держави.

Наявність проблем нормативно-правового регулювання відповідного правового становища ЗС України, системи суб'єктів здійснення та механізмів реалізації інформаційної діяльності, а також відсутність аналогічного монографічного дослідження обумовлює актуальність, новизну, теоретичну та практичну необхідність дослідження адміністративно-правового статусу ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності.

Актуальність проблеми в теоретико-методологічному плані зумовлена її недостатньою розробленістю у вітчизняному інформаційному праві та в доктрині національної безпеки. Основою дисертації стали загальні теоретичні положення, викладені у працях провідних фахівців у галузі інформаційного права, зокрема: І. В. Арістової, О. А. Баранова, К. І. Белякова, Є. Є. Бамбізова, С. О. Дорогих, О. О. Золотар, Р. А. Калюжного, Л. П. Коваленко, Б. А. Кормича, І. Ф. Коржа, І. П. Кушнір, В. А. Ліпкана, Н. А. Литвин, А. І. Марущака, М. М. Мікуліна, А. М. Новицького, Н. Б. Новицької, В. Г. Пилипчука, О. М. Селезньової, І. М. Сопілко, Т. Ю. Ткачука, В. С. Цимбалюка, М. Я. Швеця,

О. В. Шепети, І. М. Шопіної, О. І. Яременка та інших науковців. Багатоаспектність і комплексний характер інформаційних відносин досліджений у теорії держави і права (Є. О. Гідою, Є. В. Білозьоровим, Н. М. Крестовською, Л. Г. Матвєєвою, О. Ф. Скакун, О. О. Тихомировим, О. В. Петришиною, П. А. Рудиком, М. В. Цвік), адміністративного права (В. Б. Авер'яновим, В. Л. Грохольським, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаковим, О. В. Кузьменко) тощо.

Проблеми правового регулювання інформаційної діяльності досліджені у працях зарубіжних авторів, зокрема: А. В. Бабаша, Е. К. Баранова, І. Л. Бачило, А. Б. Венгерова, Н. Н. Ковальова, В. А. Копилов, Д. А. Ларина, В. Н. Лопатин, С. Браман, Дж. Фрулінгера та інших.

Окремі аспекти адміністративно-правового статусу досліджували О. І. Безпалова, Д. О. Горбач, А. П. Даниленко, С. В. Діденко, Є. Є. Додіна, О. Л. Лавренова, Д. О. Мороз, Р. Д. Саунін, В. В. Сокурєнко та інші

Однак, незважаючи на наявність наукових праць, присвячених зазначеній проблематиці, поза увагою вчених залишилися принципові питання, що стосуються визначення адміністративно-правового статусу ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності. Саме актуальність, науково-теоретична і практична важливість проблеми, її недостатнє вивчення та обґрунтованість в Україні зумовили вибір теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження спрямоване на реалізацію вимог положень Стратегічного оборонного бюлетеня України, затвердженого Указом Президента України від 20 травня 2016 року, Доктрини інформаційної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 29 грудня 2016 року, Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року; тематики науково-дослідних робіт кафедри адміністративного права ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом», Пріоритетних напрямків розвитку правової науки на 2016–2020 рр., схвалених постановою Загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 серпня 2016 р.

Дисертація виконана в межах напрямків наукових досліджень і науково-дослідних робіт Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського: «Формування та впровадження правового механізму контролю за процесом створення, виробництва та застосування автономних систем зброї із штучним інтелектом» шифр «Моніторинг», «Дослідження проблем правового регулювання застосування Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних органів у збройних конфліктах, їх залучення до антитерористичних та інших операцій в мирний час, з урахуванням стандартів НАТО і досвіду провідних країн світу» шифр «Конвенція».

Тему дисертації затверджено рішенням вченої ради ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (протокол № 3 від 30 березня 2016 р.), перезатверджено рішенням вченої ради ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (протокол № 5 від 17 червня 2020 р.).

Мета і завдання дослідження. *Мета* дослідження полягає в тому, щоб на підставі комплексного аналізу теоретичних джерел, нормативно-правових актів, історичного досвіду, сучасного стану та закордонного досвіду регулювання інформаційної діяльності запропонувати найбільш прийнятні напрямки удосконалення адміністративно-правового статусу ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

- з'ясувати стан наукової розробленості інформаційної діяльності ЗС України, на підставі чого установити її сутність та особливості;
- відокремити періоди історичного розвитку інформаційної діяльності ЗС України і визначити характерні риси кожного із них;
- визначити поняття та елементи структури адміністративно-правового статусу ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності;
- окреслити правове забезпечення інформаційної діяльності ЗС України;
- установити й проаналізувати суб'єктно-об'єктний склад ЗС України щодо здійснення інформаційної діяльності;
- встановити функції та повноваження ЗС України з приводу здійснення інформаційної діяльності;
- вивчити закордонний досвід інформаційної діяльності збройних сил;
- запропонувати конкретні пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення адміністративно-правового статусу ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, які виникають під час обігу інформації у діяльності ЗС України.

Предметом дослідження є адміністративно-правовий статус Збройних Сил України як суб'єкта інформаційної діяльності.

Методи дослідження. У дисертації використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання соціально-правових явищ. Основою дисертаційного дослідження став метод діалектики, за допомогою категорій якого стало можливим пізнання соціально-правових явищ у зміні, взаємозв'язках і взаємообумовленостях (підрозділ 1.1.). *Історико-правовий метод* застосовано, насамперед, при дослідженні становлення та формування законодавчого регулювання інформаційної діяльності у межах функціонування ЗС України, відокремленні періодів їх розвитку (підрозділ 1.2). *Системно-структурний підхід* дозволив охарактеризувати нормативно-правове забезпечення інформаційної діяльності ЗС України (підрозділ 2.1.), а також суб'єктів та об'єктів інформаційної діяльності (підрозділ 2.2). *Функціональний метод* дав змогу дослідити діяльнісні аспекти, функції та з'ясувати адміністративно-правовий статус ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності (підрозділ 1.3, 2.3). Застосування *статистичного методу* використано для встановлення статистичних даних, що характеризують рівень довіри громадян до ЗС України, визначення місця ЗС України у рейтингу інформаційної прозорості органів влади (підрозділ 3.2). *Герменевтичний метод* застосовувався для пояснення термінів, текстів нормативно-правових актів,

співвідношення їх із практичною діяльністю ЗС України щодо виконання їх основних завдань (Розділи 1, 2). *Порівняльно-правовий метод* дав змогу порівняти закордонний досвід інформаційної діяльності збройних сил у забезпечення безпеки та оборони (підрозділ 3.1). Основні висновки та положення дослідження ґрунтуються на методі системного аналізу чинного законодавства, практики його застосування з урахуванням соціально-правових факторів.

Нормативно-правовою основою дослідження є Конституція України, закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства оборони України та Генерального штабу ЗС України, які регулюють питання організації обігу інформації у сфері функціонування ЗС України.

Емпірична база дослідження ґрунтується на вітчизняній і зарубіжній науковій літературі, публікаціях у періодичних і довідкових виданнях, матеріалах інформаційного бюлетеня «Біла книга», аналітичних довідках за результатами моніторингу веб-сайтів органів виконавчої влади (2019–2020 рр.), даних загальнонаціонального дослідження соціологічної служби Центру Разумкова (2019–2020 рр.), власного досвіду роботи у групі і систематизації нормативно-правових актів щодо зв'язків з громадськістю у ЗС України, аналітичних матеріалах.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є комплексним дослідженням адміністративно-правового статусу ЗС України у сфері обігу інформації. Зокрема, положення, що становлять наукову новизну, такі:

уперше:

- розроблено авторський підхід до визначення поняття «інформаційна діяльність ЗС України», під якою запропоновано розуміти передбачені нормативно-правовими актами повноваження щодо здійснення сукупності дій ЗС України, пов'язані з обігом інформації, реалізацією інформаційних потреб і прав суб'єктів інформаційних відносин, інформаційними процесами (створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорона та захист інформації) в інтересах національної та державної безпеки держави;

- сформульовано сучасні функції ЗС України щодо здійснення інформаційної діяльності: обіг інформації внутрішнього службового значення; охорона та захист таємної інформації; стратегічні комунікації; обробка персональних даних; освітньо-роз'яснювальний напрямок; науково-інформаційне забезпечення;

- запропоновано нормативно-правові акти, що урегульовують інформаційну діяльність ЗС України, поділити на такі групи: фундаментальні нормативно-правові акти установлюють загальні та базові установчі засади здійснення інформаційної діяльності; нормативно-правові акти, які урегульовують порядок обігу інформації (у тому числі електронний документообіг), правовий режим інформації, використання телекомунікаційних систем і захисту інформації у сфері оборони; нормативно-правові акти, що передбачають та забезпечують дієвість відкритості та доступності для суспільства, комунікацію із громадськістю у сфері діяльності ЗС України;

нормативно-правові акти, що створюють гарантії та механізми забезпечення прав громадян на приватність, звернення та запит на інформацію; локальні нормативно-правові акти, що приймаються командирами (начальниками) при вирішенні конкретних питань; судова практика;

– визначено конкретні напрямки, спрямовані на удосконалення адміністративно-правового статусу ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності.

удосконалено:

– виділено чотири періоди становлення і розвитку інформаційної діяльності ЗС України: перший – до 1991 року (виникнення та розвиток де-факто окремих видів інформаційної діяльності); другий – 1991–2000 роки (формування правових засад інформаційної діяльності, становлення адміністративно-правового статусу ЗС України); третій – з 2000–2014 роки (розвиток інформаційної діяльності з урахуванням вимог інформаційного суспільства та потреб ЗС України), 2014 рік і до сьогодні (формування нових підходів у регулювання інформаційної діяльності, зокрема інформаційної безпеки), які логічно окреслюють сучасний стан та обумовлюють подальші тенденції розвитку досліджуваного адміністративно-правового статусу;

– виділено систему суб'єктів спеціальної інформаційної діяльності, які реалізують свої повноваження у вузьких окремих напрямках: зв'язки з громадськістю, охорона та захист інформації, передача інформації засобами телекомунікації, обмін інформацією тощо;

– зміст понятійного апарату, зокрема щодо понять «об'єкт інформаційної діяльності», «суб'єкт» та «учасник» інформаційних відносин, «функції», «компетенції» та «повноваження» ЗС України щодо здійснення інформаційної діяльності;

набули подальшого розвитку:

– елементи, завдяки яким інформаційна діяльність набуває реального втілення у правові відносини, а саме: правове підґрунтя, предмет, засоби, результат, суб'єкти;

– теоретичні положення структури адміністративно-правового статусу ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності з такими елементами, як: правові межі компетенції; напрямок діяльності держави, який забезпечує інформаційна діяльність ЗС України; система підпорядкованості ЗС України; мета, завдання та принципи інформаційної діяльності ЗС України;

– розкрито окремі особливості інформаційної діяльності збройних сил США та Північноатлантичного альянсу та сформовано пропозиції адаптувати їх у діяльності ЗС України;

– аналіз правового забезпечення інформаційної діяльності ЗС України відповідно до чинного законодавства України;

– пропозиції щодо систематизації нормативно-правових актів, що регулюють інформаційну діяльність ЗС України;

– аргументована необхідність удосконалення нормативно-правових актів щодо установа адміністративно-правового статусу ЗС України як суб'єктів інформаційної діяльності, а саме: внесення змін і доповнень до Закону

України «Про Збройні Сили України» в частині закріплення функцій і повноважень щодо здійснення інформаційної діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації були використані і можуть у подальшому використовуватись:

– у науково-дослідній сфері – для подальших наукових досліджень загальнотеоретичних питань удосконалення адміністративно-правового статусу ЗС України з урахуванням правового обігу інформації, інформаційного забезпечення системи управління у воєнній сфері (*акт впровадження в науковій діяльності Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського від 16 лютого 2021 р.*);

– у нормотворчій сфері – під час підготовки змін і доповнень до чинного законодавства, зокрема Закону України «Про Збройні Сили України»;

– у правозастосовній діяльності – для вдосконалення практики застосування норм, що врегульовують обіг інформації у діяльності ЗС України, ефективності впровадження державної інформаційної політики, системи стратегічних комунікацій, проведення інструкторсько-методичних занять, при підготовці інформаційних аналітичних матеріалів, що загалом сприяють зміцненню інформаційної безпеки й забезпеченню розвитку інформаційної складової у сфері оборони України (*акт впровадження Оперативного командування «Північ» від 22 лютого 2021 року № 502/16/43*);

– в освітньому процесі – теоретичні положення та висновки і пропозиції використані під час викладання навчальної дисципліни «Правове забезпечення діяльності Збройних Сил України» (*акт впровадження в освітньому процесі Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського від 6 лютого 2021 р.*).

Особистий внесок здобувача. Дисертація виконана самостійно. Запропоновані до розгляду результати наукових досліджень, висновки і рекомендації одержані автором особисто. Наукові ідеї та розробки, які належать співавторам опублікованих праць, у дисертаційному дослідженні не використовувались. При використанні матеріалів інших дослідників зроблено відповідні посилання.

Апробація результатів дисертації. Результати наукового дослідження були оприлюднені на міжнародних і всеукраїнських наукових та науково-практичних заходах, зокрема: «Актуальні проблеми правового регулювання особливого періоду» (Київ, 19 квітня 2018 р.); «Актуальні проблеми правового регулювання проведення операції Об'єднаних сил» (Київ, 29 листопада 2018 р.); «Право національної безпеки та військово-правове право: історія, сучасність і перспективи» (Київ, 28 березня 2019 р.); «Актуальні проблеми правового регулювання діяльності сектору безпеки і оборони» (Київ, 30 жовтня 2019 р.); «Молодіжна військова наука у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (Київ, 24 квітня 2020 р.); «Сучасне право творення: питання теорії та практики» (Дніпро, 5–6 червня 2020 р.); «Особливості розвитку публічного та приватного права в Україні» (Харків, 17–18 липня 2020 р.); «Правове забезпечення правоохоронної діяльності у сфері оборони України»

(Київ, 21 серпня 2020 р.); «Освітньо-наукове забезпечення діяльності складових сектору безпеки й оборони України» (Хмельницький, 26 листопада 2020 р.).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження відображено у вісімнадцяти наукових публікаціях, серед них: шість опубліковано у фахових виданнях (з них одна – у закордонному), трьох публікаціях, які додатково відображають результати дисертаційного дослідження, а також у дев'яти тезах доповідей у збірниках матеріалів наукових конференцій, семінарів.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків, семи додатків і списку використаних джерел оформленого опціонально. Загальний обсяг дисертації становить 241 сторінок, з яких 167 сторінок основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертації, визначаються об'єкт та предмет, мета і завдання дослідження, висвітлені методологічна, теоретична, нормативна база та їх зв'язок з науковими програмами, планами, темами, розкрито наукову новизну та науково-практичне значення одержаних результатів, наведені дані щодо їх апробації та впровадження.

Розділ 1 «Теоретико-правова характеристика адміністративно-правового статусу Збройних Сил України як суб'єкта інформаційної діяльності» складається з трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Аналіз теоретичної бази дослідження інформаційної діяльності Збройних Сил України»* проаналізовано стан наукової розробленості досліджуваної тематики. Аналіз наукових джерел різних учених-правознавців дозволив сформулювати основні засади подальшої концепції розроблення адміністративно-правового статусу ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності.

Акцентовано увагу на відсутності як законодавчого закріплення поняття «інформаційна діяльність», так і єдності розуміння його у юридичній доктрині. Інформаційна діяльність існує у межах функціонування інформаційного суспільства (сфери), є предметом регулювання інформаційного права та забезпечує здійснення інформаційних процесів, являє собою універсальний системний інструментарій відносно інших видів діяльності.

Зроблено висновок, що дослідження та визнання (де-юре) інформаційної діяльності має не довготривалий період, що пов'язано з новизною самої науки інформаційного права, інститутом якої є така діяльність. Актуальність дослідження інформаційної діяльності обумовлено розвитком науки інформаційного права, інформаційного суспільства, інформаційних потреб усіх суб'єктів інформаційних відносин у сфері оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності та реалізацією повноважень ЗС України. Сьогодні розгляду цієї діяльності присвячено праці, які мають загальний характер або стосуються окремих органів влади та обходять стороною функціонування ЗС України. Пропонується інформаційну діяльність ЗС України розглядати комплексно через призму всіх суспільних відносин, комунікацій (зв'язків) як загальнодержавного значення (інформаційної політики

держави, національної, державної безпеки, інформаційних потреб ЗС України), так і приватно-правових (інформаційних потреб та прав інших осіб).

У підрозділі 1.2 *«Історико-правовий аналіз становлення та розвиток інформаційної діяльності у межах функціонування Збройних Сил України»* дисертантом зроблено історичний екскурс та визначено основні етапи розвитку інформаційної діяльності ЗС України. Досліджено генезис зародження, формування та розвитку інформаційної діяльності ЗС України. Доведено, що історичні етапи визначили розвиток інформаційної діяльності ЗС України в сучасній українській державі.

За результатами дослідження розвитку інформаційної діяльності ЗС України розмежовано такі періоди:

Перший період – з початку зародження державності до 1991 року. Для цього часу характерне виникнення та розвиток де-факто таких видів інформаційної діяльності у сфері оборони та захисту держави, як пошук, збір інформації, її опрацювання (прототип сучасної інформаційно-аналітичної діяльності) для прийняття подальших рішень, захист інформації та інформаційний вплив. Для цього періоду інформаційної діяльності характерний стихійний характер, зумовлений переважно потребами збереження влади правлячої верхівки.

Під час другого періоду – 1991–2000 роки – відбувається (де-юре) закладення основних засад інформаційної діяльності, опробування (тестування) нормативно-правових актів як загального, так і спеціального характеру відносно функціонування ЗС України у правовідносинах, закріплення загального правового статусу ЗС України, що в подальшому вплинуло на розвиток досліджуваної діяльності.

Третій період – з 2000–2014 роки – пов'язаний із бурхливим розвитком інформатизації, цифровізації, засад цивільного контролю, законодавчим урегулюванням і розширенням інформаційних прав громадян і відповідно збільшенням обов'язків в органів публічної адміністрації (ЗС України) щодо їх забезпечення

Четвертий період, з 2014 року і до сьогодні – проходить формування нових підходів у забезпеченні інформаційної безпеки, зокрема у системі кіберзахисту, стратегічних комунікації, захисту персональних даних військовослужбовців ЗС України, що зумовлено необхідністю створення умов у протистоянні інформаційним загрозам (кіберзагрозам) та гібридній (інформаційній) війні.

Підрозділ 1.3 *«Поняття та структура адміністративно-правового статусу Збройних Сил України як суб'єкта інформаційної діяльності»* присвячено теоретичному аналізу змісту та структури адміністративно-правового статусу ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності.

Проаналізовані окремі складові, які визначають адміністративно-правовий статус ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності, а саме: правові межі компетенції; напрямок діяльності держави, який забезпечує інформаційна діяльність ЗС України; систему підпорядкованості ЗС України; мету, завдання та принципи інформаційної діяльності ЗС України. Узагальнено, що досліджуваний статус ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності

обумовлений загальним призначенням ЗС України, а інформаційна діяльність спрямована на виконання поставлених державою завдань; статус ЗС України детермінують його інформаційні завдання, межі компетенції та структура органів і підрозділів ЗС України, які здійснюють інформаційну діяльність; ЗС України набувають статусу суб'єкта інформаційних відносин, здійснюючи інформаційну діяльність; реалізуючи інформаційну правосуб'єктність ЗС України, виступають як суб'єкти владних повноважень та розпорядники інформації у межах їх повноважень.

Особливістю такого статусу є наявність розгалуженої системи керівних органів, діяльність яких зобов'язує реалізовувати поряд із вимогами законодавства ще їхні настанови та розпорядження, що обумовлює наявність великої кількості інформаційних потоків та інформаційних повноважень щодо їх забезпечення.

Розділ 2 «Адміністративно-правова характеристика інформаційної діяльності Збройних Сил України» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1. «Правове забезпечення інформаційної діяльності Збройних Сил України» проаналізовано нормативно-правові акти, що є правовою основою організації та здійснення інформаційної діяльності.

Підкреслено, що правове забезпечення у контексті інформаційної діяльності ЗС України набуває такого значення: створює правове поле виникнення, зміни та припинення інформаційних відносин, тобто всі дії та поведінку суб'єктів з приводу обігу та захисту інформації у сфері функціонування ЗС України; формує цілі, визначає суб'єктів інформаційної діяльності та правові «інструменти» її реалізації; визначає, які саме можуть бути дії з приводу обігу інформації, форми, умови та механізм їх реалізації; є засадою гарантування реалізації інформаційних прав і потреб у сфері діяльності ЗС України; забезпечує демократичний цивільний контроль за діяльністю ЗС України; створює умови правового захисту, охорони, збереження та безпеки інформації, яка обмежена у доступі в інтересах національної безпеки України.

Досліджувана інформаційна діяльність ЗС України врегульована нормативно-правовими актами загального характеру (охоплюють усі інформаційні відносини) та спеціального характеру (стосуються лише функціонування ЗС України). Серед чисельної кількості нормативно-правових актів, а також норм інформаційного законодавства важливо у їх диференціації урахувати предмет правового регулювання. Зокрема, норми яких нормативно-правових актів регулюють діяльність, спрямовану на задоволення потреб та інтересів суб'єктів інформаційних відносин у межах функціонування ЗС України щодо забезпечення оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності, зокрема, які передбачені правовими нормами дії ЗС України у межах їх повноважень щодо: створення інформації, її збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, а також захисту.

У підрозділі 2.2. «Суб'єкти та об'єкт інформаційної діяльності Збройних Сил України» відокремлено та проаналізовано конкретних суб'єктів та об'єкти інформаційної діяльності ЗС України.

У ЗС України функціонує цілісна система органів і посадових осіб, що реалізують інформаційну діяльність у межах виконання основних завдань щодо оборонного та безпекового зміцнення країни. Спеціальні суб'єкти забезпечують інформаційну діяльність за окремими напрямками, такими як: обіг та захист інформації, стратегічні комунікації, робота зі зверненнями та запитами на публічну інформацію, оперативне консультування тощо. Ураховуючи сучасні тенденції, у ЗС України сьогодні створена розгалужена система органів і підрозділів із забезпечення стратегічних комунікацій. Навіть можна стверджувати, виходячи із залученої до неї кількості суб'єктів та прийнятих нормативно-правових актів з її урегулювання, що ця сфера інформаційної діяльності посідає пріоритетне місце.

Окрім спеціальних суб'єктів, інформаційна діяльність здійснюється посадовими особами органів військового управління як із загальними (командири військових частин і підрозділів), так і спеціальними функціями (відповідальні за виконання окремих завдань). З урахуванням загальної тенденції, зауважено, що обсяги такої діяльності та інформаційні повноваження постійно зростають.

Інформаційні відносини у функціонуванні ЗС України набувають дієвості та втілення через інформаційну діяльність у межах закріплених повноважень, отже пропонуємо враховувати широкий універсальний підхід відносно «інформації», у тому числі як об'єкта інформаційної діяльності. Але це не єдиний об'єкт у контексті теми дослідження. Інформація, як відомості, знання, дані, закріплюється та обробляється у встановленому законами України, підзаконними актами, у тому числі наказами Міністерства оборони України, Генерального штабу ЗС України, а також іншими керівниками органів військового управління. Отже, дії пов'язані зі створенням, збиранням, одержанням, зберіганням, використанням, поширенням, охороною та захистом інформації передбачають застосування різних матеріальних носіїв інформаційно-телекомунікаційних систем. Документ у паперовому чи електронному вигляді передбачає дію вже не з інформацією, а з формою його вираження.

У підрозділі 2.3 «Функції та повноваження Збройних Сил України щодо здійснення інформаційної діяльності» проаналізовано доктринальні положення щодо функцій і повноважень у кореляції з інформаційною діяльністю ЗС України.

З'ясовано, що до функцій відносять основні ключові напрямки діяльності, без яких не може повноцінно реалізовуватись інформаційна діяльність. Злагоджена та організована реалізація функцій інформаційної діяльності сприяє досягненню основної мети та упорядкуванню відносин з приводу задоволення інформаційних прав та інтересів усіх учасників комунікації щодо сфери функціонування ЗС України. Конкретизація функцій відбувається у реалізації правосуб'єктності органів військового управління та підрозділів ЗС України, уточнена у певних діях, щодо окремого напрямку діяльності.

Функції ЗС України пов'язані не лише з напрямками їх реалізації, але й з метою, якої необхідно досягти під час реалізації інформаційної діяльності, та конкретними завданнями. Така мета обумовлена реалізацією інформаційного

законодавства у межах інформаційних прав та обов'язків ЗС України й інших суб'єктів та сфери функціонування – забезпечення воєнної безпеки та оборони.

Повноваження передбачають закріплення прав та обов'язків у конкретних напрямках інформаційної діяльності ЗС України. Практика функціонування суб'єктів інформаційної діяльності у ЗС України свідчить про те, що найбільшою проблемою є закріплення за різними структурними органами та підрозділами аналогічних повноважень.

Розділ 3 «Оптимізація адміністративно-правового статусу Збройних Сил України як суб'єкта інформаційної діяльності» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Правовий аналіз закордонного досвіду інформаційної діяльності збройних сил»* аналізується досвід інформаційної діяльності збройних сил США та Північноатлантичного альянсу. На підставі аналізу концептуальних положень та практики діяльності закордонних збройних сил з'ясовані особливості в реалізації різних напрямків інформаційної діяльності.

Важливою особливістю інформаційної діяльності армії США є потужна система та злагоджений механізм інформаційної безпеки, що передбачає широкі повноваження структур армії США, чітке закріплення повноважень. Пріоритетним акцентом у визначенні мети інформаційної безпеки є не лише протидія загрозам, а зміцнення світової переваги. Велике значення приділяється навчанню (щорічна перепідготовка), тренуванню та періодичній перевірці знань (опитуванню) військовослужбовців з правил інформаційної безпеки, що має систематизований характер, централізованому формуванню навчальних планів і програм, яке забезпечує Управління програмами з інформаційної безпеки.

Позитивними тенденціями з урахуванням досвіду НАТО є такі основні напрямки, як: узгоджена правова база у реалізації інформаційної діяльності; чіткі механізми інформаційної діяльності у стандартах НАТО; наявність відповідальних структур за комплексне втілення інформаційної діяльності; розвиток системи стратегічних комунікацій; забезпечення відкритості для громадського моніторингу; систематичне інформування громадськості про діяльність та стандарти НАТО; дієва ефективна системи протидії кіберзагрозам.

У підрозділі 3.2 *«Напрямки удосконалення адміністративно-правового статусу Збройних Сил України як суб'єкта інформаційної діяльності»* з урахуванням існуючих проблем в адміністративно-правовому статусі ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності запропоновані напрямки його удосконалення.

Установлено, що удосконалення адміністративно-правового статусу ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності зумовлено ключовими факторами, такими як: наявність недоліків у механізмах його забезпечення; недоліки належного нормативно-правового забезпечення (відсутність чи неузгодженість інформаційних норм) і проблем практичної реалізації; недосконалість (відсутність) програм розвитку інформаційної сфери; невідповідність змісту правового статусу сучасним тенденціям у сфері безпеки та оборони держави; необхідність упровадження прогресивної світової практики

у зв'язку із взятими Україною зобов'язаннями (безсистемне орієнтування на кращі закордонні практики у цих питаннях). Покращання досліджуваного адміністративно-правового статусу повинно відбуватись комплексно та систематизовано, з урахуванням адаптації у національний інформаційний та безпековий простір.

Акцентовано увагу, що пріоритетом у покращанні такого адміністративно-правового статусу є врахування, недопущення та своєчасна протидія інформаційним загрозам, а саме: зміцнення інформаційної безпеки держави у сфері відповідальності ЗС України й оптимізація структури та механізму інформаційної діяльності всіх органів і підрозділів ЗС України, які наділені такими спеціальними повноваженнями.

У зв'язку із цим запропоновано й обґрунтовано такі напрямки: удосконалення норми законодавства щодо здійснення інформаційної діяльності ЗС України; упровадження інформаційної політики держави в межах завдань ЗС України, здійснення діяльності в межах єдиного інформаційного простору; створення та підтримання дієвої системи та механізмів протидії інформаційним загрозам; формування структури системи стратегічних комунікацій із чітким розподілом повноважень; посилення освітньо-правового впливу серед особового складу ЗС України, у тому числі спеціальної підготовки суб'єктів інформаційної діяльності; зміцнення іміджу ЗС України.

Загалом удосконалення адміністративно-правового статусу ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності сприятиме зміцненню та підвищенню ефективності безпеки та оборони країни.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання, що полягає у формулюванні науково обґрунтованих пропозицій і рекомендацій з удосконалення адміністративно-правового статусу ЗС України суб'єкта інформаційної діяльності. Загальні висновки за результатами дисертаційного дослідження зводяться до такого:

1. Дослідження наукової розробленості «інформаційної діяльності» дозволило запропонувати розглядати цю категорію у широкому (загальному) та вузькому (конкретному) сенсі. За вузьким підходом поняття «інформаційна діяльність» зводиться до забезпечення та здійснення процесів, які пов'язані з обігом інформації. Широкий підхід повинен охоплювати особливості здійснення інформаційної діяльності в конкретній сфері чи у діяльності певного органа (юридична особа, орган влади, посадова особа чи їх представники), суб'єкта (фізична особа) з певною метою.

Аналіз доктринальних положень щодо інформаційної діяльності показав, що вона набуває реального втілення завдяки таким елементам, як: правове підґрунтя – норми інформаційного законодавства; предмет – конкретна інформація, що перебуває у полі правового регулювання; засоби – інформаційні ресурси; результат – інформаційні продукти; процес – обіг інформації (збирання, отримання, передача, обмін, аналіз, збереження тощо), визначення суб'єктів.

Інформаційній діяльності у сфері функціонування ЗС України характерні такі особливості: закріплення відповідної дефініції відсутнє в законодавстві, але є різноманітні доктринальні визначення, що тільки призводять до неоднозначного її розуміння та практичної реалізації; головною рушійною силою інформаційної діяльності є інформаційні потреби та реалізація інформаційних прав державних інституцій (інформаційна безпека тощо), власне ЗС України (для потреб та реалізації інших завдань), та інших осіб (забезпечення інформаційної відкритості, захист персональних даних тощо); інформаційна діяльність складається з низки характерних процесуальних дій, завдяки яким вона реалізується у функціонуванні ЗС України; інформаційна діяльність передбачає будь-які дії, процеси, маніпуляції з обігом інформації; має свої статичні (мета), динамічні (порядок реалізації) та ресурсні (з використанням чого) компоненти; здійснюється в межах загального правового статусу ЗС України, спрямована на реалізацію завдань у сфері оборони України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності; реалізується на підставі передбачених Конституцією України та законами України відповідних повноважень; передбачає забезпечення інформаційної безпеки держави; сутністю інформаційної діяльності ЗС України є організація та здійснення обігу інформації, яка повинна задовольняти інформаційні права та завдання у сфері оборони.

2. Сформульовано чотири етапи формування і розвитку інформаційної діяльності ЗС України, які відображають складний логічний процес зародження, формування, розвитку та тенденції удосконалення інформаційної діяльності у сфері безпеки та оборони держави. Історико-правовий аналіз свідчить, що інформаційна діяльність охоплює повсякденне забезпечення діяльності ЗС України, здійснення безпосередніх завдань з оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності, а також у період підготовки до оборони в мирний час.

3. Визначено поняття «адміністративно-правовий статус ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності» та здійснено його аналіз. Адміністративно-правовий статус ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності – це умови (повноваження, мета, завдання та принципи, місце ЗС України у механізмі держави, у реалізації функцій держави, у системі підпорядкування), у яких відбувається здійснення процесів обігу інформації в інтересах оборони та безпеки держави засобами ЗС України. Особливістю такого адміністративно-правового статусу ЗС України є розгалужена система керівних органів, діяльність яких зобов'язує реалізовувати поряд із вимогами законодавства ще їхні настанови та розпорядження, що обумовлює наявність великої кількості інформаційних потоків та інформаційних повноважень щодо їх забезпечення. Виявлено, що переміна досліджуваного статусу можлива із переходом діяльності ЗС України у мирний час та особливий період. Такі узагальнені спостереження та обставини потребують вивчення та деталізації інформаційних повноважень ЗС України, що буде можливим через дослідження окремих видів інформаційної діяльності ЗС України.

4. Ключовим чинником правового забезпечення, у тому числі це стосується і інформаційної діяльності ЗС України, є сукупність нормативно-правових актів і правових норм, що визначають юридичні підстави та межі здійснення інформаційної діяльності, а також передбачає установавання прав та обов'язків суб'єктів відносин. Аналіз зазначених складових правового забезпечення дозволяє розкрити та поглибити адміністративно-правовий статус ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності.

Правове забезпечення інформаційної діяльності ЗС України передбачено нормативно-правовими актами, які урегульовують не тільки механізми обігу інформації, установають місце та правові режими конкретної інформації, але й визначають правове становище з сукупністю повноважень ЗС України та їх окремих структурних підрозділів у реалізації інформаційної діяльності. У зв'язку з відсутністю систематизації норм, що урегульовують інформаційну діяльність ЗС України, запропоновано поділити їх за окремими спрямуваннями (п'ять груп).

5. Інформаційним відносинам у сфері реалізації повноважень ЗС України характерна вся сукупність суб'єктів, визначених у Законі України «Про інформацію», фізичні особи та юридичні особи, громадські об'єднання, суб'єкти владних повноважень, ключову роль серед яких відіграють ЗС України як суб'єкт владних повноважень. Значна частина інформаційних відносин реалізується за участю фізичних, юридичних осіб, громадських об'єднань та інших органів державної влади, змістом яких є реалізація власних інформаційних прав та інтересів, здійснення інформаційної взаємодії тощо.

Збройні Сили України є суб'єктами інформаційних відносин, набувають конкретного правового статусу залежно від різновиду інформаційних відносин, у які вони вступають, від завдань, що необхідно виконати (обробка персональних даних, забезпечення доступу до публічної інформації тощо), а також повноважень, якими наділений той чи інший структурний підрозділ. Можуть виступати як: володілець персональних даних, розпорядник інформації, одержувач інформації.

Об'єкт інформаційної діяльності ЗС України розглядається як інформація у сфері функціонування ЗС України та матеріальний чи електронний носій, на якому ця інформація обробляється, зберігається.

6. Функції та повноваження є важливими, невід'ємними складовими у встановленні та визначенні адміністративно-правового статусу ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності. Новітні форми та прояви обігу інформації у сфері безпеки та оборони України зумовлюють виникнення нових напрямків інформаційної діяльності через формування відповідних завдань у ЗС України, що сприяє, іноді не виправдано, утворенню окремих органів і підрозділів ЗС України з відповідними повноваженнями.

7. З урахуванням практики інформаційної діяльності збройних сил США та НАТО визначені основні проблеми та тенденції розвитку ЗС України, зокрема: повільні процеси у системі нормотворення, відсутність системних механізмів в Україні, які є дієвими у збройних силах США, НАТО, негативно впливають на розвиток інформаційної складової у діяльності ЗС України,

невідповідність системи захисту інформації, інформаційної безпеки сучасним загрозам, у тому числі в умовах ведення проти України гібридної (інформаційної) війни, загалом позначається на стані національної безпеки держави. Керівництво ЗС України повинно враховувати позитивні надбання, які мають ефективні результати у провідних країнах і системах забезпечення колективної безпеки.

8. Удосконалення адміністративно-правового статусу ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності з урахуванням ключових вимог нормативно-правових актів можливе через упорядкування законодавства та прийняття ключових плануючих документів, які також стосуються інформаційної діяльності, забезпечення інформаційної безпеки, розвиток відкритості для громадян і демократичного цивільного контролю, забезпечення прав громадян на інформацію, розвиток стратегічних комунікацій. Комплексне врахування таких аспектів потребує ґрунтовного науково-теоретичного та практичного підходу, а саме: створення тимчасової комісії у ЗС України для вироблення єдиної концепції розвитку інформаційної діяльності, оптимізації структурних підрозділів із забезпечення стратегічних комунікацій та розроблення чітких механізмів їх діяльності.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Тична Б. М. Завдання, принципи інформаційної діяльності Збройних сил України в сучасних умовах. *Наука і правоохорона*. 2017. № 3 (37), С. 127–133.

2. Тична Б. М. Правовий статус Збройних сил України як суб'єкта інформаційної діяльності. *Вісник Академії Державної прикордонної служби України*. 2019. Випуск 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnadpcurn_2019_3_15.

3. Тична Б. М. Інформаційна безпека як основа інформаційної діяльності Збройних Сил України. *Право і суспільство*. 2020. № 2. С. 236–240.

4. Тична Б. М. Мета та принципи інформаційної діяльності Збройних Сил України та її роль у забезпеченні інформаційної безпеки держави в сучасних умовах. *Інтернаука*. 2020. № 4(26). Т. 1. С. 50–58.

5. Тична Б. М. Напрями вдосконалення інформаційної діяльності Збройних Сил України в умовах північноатлантичної інтеграції. *Правова позиція*. 2020. № 3 (28). С. 108–112.

6. Тична Б. М. Правові засади інформаційної діяльності Збройних Сил України. *Visegrad Journal on Human Right*. 2020. Вип. 5. С. 235–239.

Наукові праці апробаційного характеру:

7. Тична Б. М. Правове регулювання відпусток військовослужбовців. *Актуальні проблеми правового регулювання особливого періоду* : тези матеріалів науково-практичного семінару (Київ, 19 квітня 2018 р.). Київ : ЦП «Компринт», 2018. С. 67–71.

8. Тична Б. М. Проблеми нормативно-правового регулювання медичного забезпечення в Збройних Силах України під час проведення операції Об'єднаних Сил. *Актуальні проблеми правового регулювання проведення операції Об'єднаних Сил* : збірник матеріалів науково-практичного семінару (Київ, 29 листопада 2018 р.). Київ : ЦП «Компринт», 2018. С. 136–139.

9. Тична Б. М. Право війни. *Право національної безпеки та військове право: історія, сучасність і перспективи* : збірник матеріалів круглого столу (Київ, 28 березня 2019 р.). Київ : ФОП Ямчинський О. В., 2018. С. 144–147.

10. Тична Б. М. Інформаційна війна як складова гібридної війни, актуальні проблеми правового регулювання. *Актуальні проблеми правового регулювання діяльності сектору безпеки і оборони* : матеріали науково-практичного семінару. (Київ, 30 жовтня 2019 р.). Київ : НУОУ, 2019. С. 185–187.

11. Тична Б. М. Співвідношення інформаційної діяльності та інформаційної безпеки Збройних Сил України. *Молодіжна військова наука у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка* : тези Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 24 квітня 2020 р.). Київ : ВІКНУ, 2020. С. 188–190.

12. Тична Б. М. Парамілітарні дії Російської Федерації як загроза інформаційної безпеки України. *Сучасне право творення: питання теорії та практики* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. (Дніпро, 5–6 червня 2020 р.). Дніпро : ГО «Правовий світ», 2020. С. 25–27.

13. Тична Б. М. Стратегічні комунікації як складова інформаційної діяльності. *Особливості розвитку публічного та приватного права в Україні* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. (Харків, 17–18 липня 2020 р.). 2020. Харків: ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2020. С. 38–41.

14. Тична Б. М., Семененко В. М, Зайцев М. М. Аналіз проблем правового регулювання застосування зброї та бойової техніки з'єднаннями, військовими частинами, підрозділами та військовослужбовцями Збройних Сил України та інших складових сил оборони у районі проведення Операції Об'єднаних Сил. *Правове забезпечення правоохоронної діяльності у сфері оборони України*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції. (Київ, 21 серпня 2020 р.). Київ-Одеса : Фенікс, 2020. С. 176–179.

15. Тична Б. М. Правове та інформаційне протистояння як форма протидії гібридній агресії. *Освітньо-наукове забезпечення діяльності складових сектору безпеки й оборони України* тези XII Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 26 листопада 2020 р.). Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2020. С. 403–404.

Наукові праці, які додатково відображають результати дисертації:

16. Тична Б. М., Топольницький В. В. Проблеми правового регулювання понять «воєнний стан», «стан війни» та «воєнний час». *Правова позиція*. 2019. № 4 (25). С. 91–99.

17. Тична Б. М. Військове право України : підручник / кол. автрів; за заг. ред. А. М. Колодія, О. В. Кривенка, В. Й. Пашинського. Київ, НУОУ ім. Івана Черняхівського. 2020 р. С. 105–110.

18. Тична Б. М. Збірник законодавчих, нормативно-правових та інших актів щодо зв'язків з громадськістю у Збройних Силах України : збірник / В. М. Ніколенко, Б. М. Тична, Є. О. Єрін. Київ, 2020. 1196 с.

АНОТАЦІЯ

Тична Б. М. Адміністративно-правовий статус Збройних Сил України як суб'єкта інформаційної діяльності. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Західноукраїнський національний університет. – Тернопіль, 2021.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню теоретичних та нормативно-правових засад, історичного досвіду, сучасного стану та закордонного досвіду регулювання інформаційної діяльності, з урахуванням адміністративно-правового статусу ЗС України. Розкрито особливості інформаційної діяльності у межах адміністративно-правового статусу ЗС України, визначено та проаналізовано його структурні елементи.

Розглянуто періоди розвитку інформаційної діяльності ЗС України та сучасний стан її нормативно-правового забезпечення. Визначено поняття, сутність та особливості адміністративно-правового статусу ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності. Встановлено суб'єктів та деталізовано об'єкти інформаційної діяльності ЗС України. Зроблено узагальнення, що об'єктом інформаційної діяльності ЗС України є інформація у сфері функціонування ЗС України, а також матеріальний чи електронний носій на якому ця інформація обробляється, зберігається. Інформація як об'єкт інформаційної діяльності у внутрішньому обігу забезпечує єдність та злагодженість системи взаємопов'язаних структурних підрозділів ЗС України, а у спілкуванні з громадянським суспільством, – забезпечує комунікаційні зв'язки.

У дисертації сформульовано функції ЗС України щодо здійснення інформаційної діяльності, а також узагальнено, що повноваження потребують чіткого визначення та закріплення. Досліджено досвід регулювання інформаційної діяльності у збройних силах США та НАТО.

Сформульовані конкретні пропозиції щодо вдосконалення норм законодавства, які врегульовують адміністративно-правовий статус ЗС України як суб'єкта інформаційної діяльності.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, інформаційна діяльність, Збройні Сили України, Міністерство оборони України, інформація, оборона, національна безпека.

АННОТАЦИЯ

Тычна Б. Н. Административно-правовой статус Вооруженных Сил Украины как субъекта информационной деятельности. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право, информационное право. – Западноукраинский национальный университет. – Тернополь, 2021.

Диссертация посвящена комплексному исследованию теоретических и нормативно-правовых основ, исторического опыта, современного состояния и зарубежного опыта регулирования информационной деятельности, с учетом административно-правового статуса ВС Украины. Раскрыты особенности информационной деятельности в пределах административно-правового статуса ВС Украины, определены и проанализированы его структурные элементы. Рассмотрены периоды развития информационной деятельности ВС Украины и современное состояние ее нормативно-правового обеспечения. Определено понятие, сущность и особенности административно-правового статуса ВС Украины как субъекта информационной деятельности. Установлено субъекты и детализировано объекты информационной деятельности ВС Украины. Сделано обобщение, что объектом информационной деятельности ВС Украины является информация в сфере функционирования ВС Украины, а также материальный или электронный носитель на котором эта информация обрабатывается, сохраняется. Информация как объект информационной деятельности во внутреннем обращении обеспечивает единство и слаженность системы взаимосвязанных структурных подразделений ВС Украины, а в общении с гражданским обществом, – обеспечивает коммуникационные связи.

В диссертации сформулированы функции ВС Украины относительно осуществления информационной деятельности, а также обобщенно, что полномочия требуют четкого определения и закрепления. Исследован опыт регулирования информационной деятельности в вооруженных силах США и НАТО.

Сформулированы конкретные предложения по совершенствованию норм законодательства, регулирующих административно-правовой статус ВС Украины как субъекта информационной деятельности.

Ключевые слова: административно-правовой статус, информационная деятельность, Вооруженные Силы Украины, Министерство обороны Украины, информация, оборона, национальная безопасность.

SUMMARY

Tychna B. M. Administrative and legal status of the Armed Forces of Ukraine as a subject of information activity. – Qualifying scientific work as a manuscript.

The Thesis for a Candidate Degree in Law Sciences on the 12.00.07 Administrative Law and Process; Financial Law; Information Law. – West Ukrainian National University. – Ternopil, 2021.

The Theses deals with the comprehensive research of theoretical and normative and legal bases, historical background, current condition and foreign experience of information activity regulation, taking into account the administrative and legal status of the Armed Forces of Ukraine. The peculiarities of information activity within the administrative and legal status of the Armed Forces of Ukraine are revealed, its structural elements are defined and analyzed.

The periods of development of Ukrainian AF information activity and the current state of its regulatory and legal support, are considered. The concept, essence and features of the administrative and legal status of the AF of Ukraine as a subject of information activity are defined.

The Theses establishes the subjects and detailed objects of information activity of the AF of Ukraine. It is defined that the subjects are of general and special competence. Special subjects ensure the implementation of strategic communications, providing the public with open information, responding to appeals and requests for public information, information processing and its protection.

The generalization is made that the object of information activity of the AF of Ukraine is information in the sphere of functioning of the AF of Ukraine, as well as the material or electronic medium on which this information is processed, and stored. Information as an object of information activity in the internal circulation provides the unity and coherence of the system of interrelated structural AF of Ukraine, and in communication with civil society – it provides communication links.

The functions of the AF of Ukraine regarding the implementation of information activities are formulated and analyzed in the Theses: circulation of internal service related information; protection and security of classified information; strategic communications; personal data processing; educational and explanatory direction; scientific and information support.

According to the results of scientific research, it is proved that with the development of information society and information processes the functions and powers of the AF of Ukraine, as a subject of information activity, increase and get improved. The functions and powers cause the clarification of the corresponding administrative and legal status of the AF of Ukraine. A significant number of unordered powers requires their further improvement and establishment of correspondence between the various subjects of information activities of the AF of Ukraine.

Based on the study of the experience of information activities regulation of the U.S. and NATO Armed Forces, it was found that the issues of ensuring information activity and security are subject of increased attention of practical, educational and scientific nature. Information security is not limited to the security of the country (U.S.), but is focused on obtaining tips of advantage, respectively enhances the ability to ensure it. Special attention is paid to educational component, in particular: studies (annual reeducation), training and periodic testing of knowledge (survey) of military personnel on the rules of information security, has a systematic nature.

NATO experience allowed to highlight the following positive aspects in the context of improving the information activity of the Ukrainian AF, namely: information exchange, advice, promotion and transfer of experience to other countries; storage and protection of information; use of modern equipment to obtain information about the security condition and threats; organization and maintenance of an effective system of cyber defense, training and retraining of personnel.

It was found out that the improvement of the administrative and legal status of the AF of Ukraine as the subject of information activity is caused by: the presence of deficiencies in the mechanisms of its ensuring; the need for proper regulatory and legal support (lack or inconsistency of information norms) and problems of practical implementation; imperfection (absence) of programs for development of the information sphere; inconsistency in the legal status content with modern trends in security and national defense; the need to implement a progressive world practice in connection with Ukraine's commitments.

It has been proved that the improvement of the administrative and legal status of the Ukrainian AF as a subject of information activity depends on many factors and conditions that can play a major and minor role, to a greater or lesser extent affect the conditions of providing such status. In this regard, it is proposed to take into account the set of principles that determine the need to improve such status and the directions that contribute to its improvement.

Specific proposals for improving the administrative and legal status of the AF of Ukraine as a subject of information activity are formulated.

Keywords: administrative and legal status, information activity, Armed Forces of Ukraine, Ministry of Defense of Ukraine, information, defense, national security.

Підписано до друку 6.04.2021 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 1,0.
Зам. № А019-21. Тираж 100 прим.

Видавець та виготовлювач
Західноукраїнський національний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46009

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 7284 від 18.03.2021 р.*

Видавничо-поліграфічний центр «Університетська думка»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль 46009
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@wunu.edu.ua